

הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מחקר הערכה

ד"ר אבי גריפל וגב' הנא זועבי

דאס אינטרנשיונל בע"מ

מחקר זה נערך בסיוע מענק מחקר מקרן שלם
הקרן לפיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית ברשויות המקומיות
והקרן לפיתוח שירותים לנכים, קרנות הביטוח הלאומי

2015

קרן שלם/2015/140

תוכן עניינים

4	..... תקציר
5	..... מבוא
8	..... סקירת ספרות
9	..... שיטת המחקר
9	..... המדגם
12	..... כלי המחקר
13	..... ממצאים
13	..... ממצאי הראיונות עם הצופים בסרט
24	..... ריכוז תשובות מדריכים ומלווים מהמעש"ים
27	..... המלצות המדריכים לשיפורים אפשריים בהנגשה בסרטים עתידיים
28	..... דיון וניתוח
31	..... סיכום, המלצות והשלכות יישומיות
32	..... המלצות למחקרי המשך
33	..... ביבליוגרפיה
40	..... תקציר בשפה האנגלית
34	..... נספחים
35	..... שאלון א' – מודל דיבוב מלא
36	..... שאלון ב' – מודל ההנגשה פרשנית (הסברים)
37	..... שאלון ג' – מודל דיבוב+הנגשה פרשנית (הסברים)
38	..... שאלון ד' – סרט רגיל – קבוצת ביקורת
39	..... שאלון ה' – שאלון למדריכים ומלווים ממעש"ים

רשימת לוחות

- 8 ..... לוח 1 : פרטי ההקרנות, הצופים והראיונות עם מדריכים
- 9 ..... לוח 2 : התפלגות גילאי הצופים בסרט בכל גרסה (אחוזים)
- 11 ..... לוח 3 : מידת ההבנה של עלילת הסרט – דיווח סובייקטיבי של המרואיין
- 13 ..... לוח 4 : התפלגות מידת ההבנה (שאלות ידע) בכל מודל
- 14 ..... לוח 5 : האם נהנית מהסרט?
- 15 ..... לוח 6 : האם השחקנים דיברו ברור?
- 16 ..... לוח 7 : האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?
- 17 ..... לוח 8 : התפלגות המידה בה התרגום עזר להבין מה שהשחקנים אמרו לפי מודל ההנגשה
- 18 ..... לוח 9 : התפלגות ההקשבה להסברים שהיו בסרט במודלים של הנגשה פרשנית
- 18 ..... לוח 10 : התפלגות מידת ההבנה של ההסברים שהיו בסרט במודלים של הנגשה פרשנית
- 19 ..... לוח 11 : התפלגות המידה בה ההסברים עזרו להבין טוב יותר את הסרט
- 19 ..... לוח 12 : התפלגות המידה בה ההסברים הפריעו במהלך הצפייה בסרט
- 20 ..... לוח 13 : קשרים בין הבנת העלילה, הנאה מהסרט, למשתנים שונים – מקדם מתאם ספירמן
- 21 ..... לוח 14 : עמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים בעתיד
- 21 ..... לוח 15 : מתאמים בין הבנת העלילה וההנאה מהסרט לעמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים
- 22 ..... לוח 16 : פרטי ראיונות עם מדריכים
- 22 ..... לוח 17 : שיחות של הצופים על הסרט לפי ראיונות עם המדריכים
- 23 ..... לוח 18 : ביטויי הנאה מהסרט לפי ראיונות עם המדריכים
- 23 ..... לוח 19 : האם התרשמת שהמשתתפים הבינו את מה שהשחקנים אמרו בסרט?
- 25 ..... לוח 20 : המלצות מדריכים לשיפורים בעתיד

רשימת איורים

- 9 ..... איור 1 : התפלגות מין הצופים לכל הקרנה
- 9 ..... איור 2 : ממוצע גילאי הקבוצות
- 13 ..... איור 3 : מידת ההבנה במודלים השונים - דיווח עצמי בהשוואה לבדיקת ידע אובייקטיבית ...
- 14 ..... איור 4 : ממוצע מידת ההנאה ומידת ההבנה על-פי דיווח עצמי במודלים השונים
- 16 ..... איור 5 : הבנת הסרט (דיווח עצמי) והבנת מה שהשחקנים אמרו
- 21 ..... איור 6 : השוואת ממוצעי התשובות למודל דיבוב ומודל ההנגשה הפרשנית

תקציר

מחקר ההערכה הנוכחי העריך את התרומה של הנגשת הסרט העלילתי "לא דופקות חשבון", לחוויית הצפייה של אוכלוסיית אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (משי"ה), וזאת בשלושה מודלים של הנגשה: דיבוב מלא בעברית, פרשנות (שילוב הסברים בעברית בסרט ללא דיבוב), ודיבוב מלא יחד עם פרשנות. אלו הושו להקרנה רגילה שהיוותה קבוצת ביקורת. כל מודל הוקרן בסינמה סיטי בירושלים לכ-40 צופים שגויסו ממעשי"ם באזור ירושלים. לאחר ההקרנה נערך ראיון אישי קצר, פנים מול פנים, עם הצופים, בעזרת שאלון סגור ששאל על מידת ההבנה של העלילה, ההנאה, המידה בה הבינו את הנאמר, התרומה של התרגום להבנת הסרט ועוד. בנוסף, נערכו תצפיות על התנהגות הצופים בעת הקרנת הסרט, וכן ראיונות עם המדריכים כדי לעמוד על תגובות הצופים לאחר ההקרנה. הנתונים עובדו בתוכנת SPSS לקבלת ממוצעי תשובות, מתאמים, ומבחני הבדל ממוצעים (t-test ו-F-test).

למרות שהצופים הם עם מוגבלות שכלית התפתחותית (פיגור קל עד בינוני), רובם דיווחו שהם הבינו את עלילת הסרט (כ 70% ענו שהבינו את הכל או את הרוב) ורובם נהנו (כ-90%). הרוב גם הקשיבו להסברים, והבינו מה שהשחקנים אמרו. הצפייה בסרט מהווה עבורם חווית בילוי החורגת מהבנת עלילת הסרט. הצופים נהנו מהיציאה המשותפת, מהנסיעה, מהכיבוד, וכדומה.

תוצאות מחקר ההערכה מראות כי שני המודלים המתאימים ביותר להנגשה הם מודל הדיבוב ומודל ההנגשה הפרשנית. מודלים אלו תורמים יותר להבנת הסרט ולהבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו בהשוואה לקבוצת הביקורת שהוקרן לה סרט רגיל. כאשר מציגים מודל משולב שיש בו גם דיבוב וגם פרשנות – ההסברים פחות מועילים להבנה. מודל הפרשנות תורם יותר להצלחה במבחן הידע, וכן להבנת התרגום (הבדל ניכר, אך לא מובהק). ביתר המשתתפים ההבדל זניח.

המלצות המחקר להלן מבוססות על ניתוח הנתונים, ניתוח תוכן של ראיונות עם המדריכים, והתצפיות על הצופים בעת ההקרנה, וחוות דעת של ד"ר עמנואל שן לו ניסיון בהקרנת מספר סרטים במודל פרשנות לאנשים עם מוגבלות שכלית :

- חשוב להקפיד על איכות טכנית גבוהה של הקול, שיהיה מאד ברור וצלול, ושהדיבוב יעשה על-ידי שחקנים שונים לכל דמות; שימוש באותו קול למספר דמויות מבלבל ומפריע להבנה.
- רצוי שהסברים בהנגשה הפרשנית יהיו תכופים יותר, ללא הפסקות ארוכות מדי, ושהם יהיו מנוסחים בצורה ברורה וישירה (לא כשאלה). באופן המסביר את העלילה, ולא בצורה של שאלות המופנות לצופים.
- מומלץ לתקף את תוצאות המחקר הנוכחי גם בהתייחס לתרומה של הנגשה הפרשנית להבנת אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית לגבי סרט בשפה העברית.

מבוא

אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) מתקשים להבין וליהנות מסרטים המוקרנים לציבור הרחב. זאת בגלל קשיים ביכולת חשיבה, המשגה, והבנת תוכן. ניתן לסייע לאוכלוסייה זו על-ידי שימוש בטכנולוגיות תומכות מותאמות למוגבלות והמפצות עליה. בהקשר של צפייה בסרטים, אין טעם רב ליישום מכשירים טכנולוגיים תומכים, או אמצעים לשליטה על הסביבה. יש צורך בהנגשת הסרט לאוכלוסייה עם המוגבלות. להנגשת סרטים לאנשים עם מש"ה חשיבות בשל תרומתה ליכולת להבין וליהנות מהסרט, ובעקיפין לשיפור איכות החיים בהקשר של בילוי פנאי.

עמותת שק"ל יזמה פרויקט הנגשה קוגניטיבית לסרטים עלילתיים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה). ליוזמה חברו הארגונים הבאים :

- הקרן לפיתוח שירותים לנכים, ביטוח לאומי
- השרות בקהילה, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים
- קרן שלם
- אקים ישראל

וועדת היגוי שהוקמה ליוותה את היוזמה שבוצעה באמצעות מחקר הערכה.

חברי וועדת ההיגוי :

- אורית טובול, רכזת בכירה, הקרן לפיתוח שירותים לנכים, ביטוח לאומי
- טלי אלון, מפקחת ארצית, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים
- ד"ר עמנואל שן, מנהל תוכניות, שק"ל
- שרון גנות, מנהלת ידע ושותפויות, קרן שלם
- רוני אנקורי, רכזת תחום תרבות פנאי, אקים ישראל

מטרות ההנגשה הינן הגברת ההבנה והמעורבות הקוגניטיבית של הצופים באמצעות ההסברים המלווים את הסרט, ובעקבות כך גם הגברת חוויית הצפייה וההנאה לצופים. עבור הסרט העלילתי באורך מלא, "לא דופקות חשבון" (Mad Money) ההנגשה בוצעה בשלושה מודלים שונים שנבדקו במחקר ההערכה הנוכחי :

א. דיבוב מלא בעברית (של סרט דובר אנגלית)

ב. הנגשה פרשנית (שילוב הסברים בעברית בסרט ללא דיבוב)

ג. דיבוב מלא +הנגשה פרשנית

המטרה העיקרית של מחקר ההערכה הנוכחי הייתה להעריך את המועילות (אפקטיביות) של כל מודל הנגשה, תוך השוואה לקבוצת ביקורת לה הוקרן סרט עם תרגום לעברית בתחתית המסך כמקובל לכלל הציבור. המחקר בדק את ההשפעה של כל מודל הנגשה על חווית הצפייה והבנת העלילה, לצורך קבלת החלטה על המודל המועדף להנגשת סרטים אחרים בעתיד.

תודות

תודה מיוחדת לעובדים ולמדריכים במעש"ים שלקחו חלק במחקר ההערכה:

- מרכז אלוין
- מרכז מוגן "צומת"
- יחידה תעסוקתית "תומר דבורה"
- יחידה תעסוקתית "דיוור"
- קבוצת גמלאים
- מעון ידידיה

סקירת ספרות

שימוש בטכנולוגיות תומכות (assistive technologies) לאנשים עם מש"ה

נכות קוגניטיבית כרוכה בהגבלה משמעותית ביכולתו של האדם לחשוב, כולל יכולת המשגה, תכנון, קיום רצף מחשבות ופעולות, זיכרון, פרשנות של רמזים חברתיים, והבנה של מספרים וסימנים. מוגבלויות קוגניטיביות כוללות מוגבלות שכליות היכולות לנבוע גם מפגיעה מוחית, מחלת אלצהיימר, מחלות נפשיות קשות ומתמשכות, ובמקרים מסוימים, שבץ מוחי (Braddock et.al, 2004).

אנשים רבים עם מש"ה מנצלים טכנולוגיות תומכות כדי לשפר את תפקודם בפעולות יומיומיות, לשליטה בסביבה, ראייה, שמיעה, בילוי ונופש, ניידות, קריאה ולימוד, היבטים מוטוריים של כתיבה, תקשורת ונגישות למחשב. טכנולוגיה תומכת משתמשת במגוון רחב של מכשירים, כגון לוחות תקשורת בעזרת ציורים או איורים, תוכנות מותאמות לאנשים עם מש"ה, התקני פלט קוליים ועוד. מעניין לציין, שהטכנולוגיות שסקרנו במאמרם של Braddock et.al, 2004, וכן במאמר מסכם אחר (Technology and Media Division, 2003), נושא הנגשת הצפייה בסרטים לא מוזכר כלל.

על-פי Braddock et.al, 2004 עד לאחרונה, כאשר נעשה שימוש במונח "טכנולוגיה" בהקשר של מוגבלות שכלית, המושג התייחס למכשירים טכנולוגיים תומכים, כגון מכשירים לתקשורת תומכת וחילופית או אמצעים לשליטה על הסביבה. עם זאת, מספרם של אנשים עם מש"ה צפוי לגדול במהירות בשנים הבאות, וכתוצאה מכך יש עלייה בהתעניינות בפיתוח ושיוק טכנולוגיות חדשות לאנשים עם מש"ה, שיסייעו להם להשיג עצמאות גדולה יותר, פרויקט ואיכות חיים.

הנגשת סרטים לאנשים עם מש"ה היא טכנולוגיה מסייעת חדשנית, היכולה לתרום לאיכות החיים שלהם באמצעות שיפור חווית ההנאה, וההבנה, בעת צפייה בסרטים.

הנגשת סרטים בישראל

הנגשת סרטים לאנשים עם מש"ה על-ידי דיבוב או פרשנות מלווה, כפי שמתבצע בפרויקט של שק"ל, היא חדשנות שאין לה תקדים בארץ אף בעולם. במסגרת הפרויקט בוצעה הנגשה לסרט "אניטה" (ארגנטינה 2009), ולצורך ההנגשה נבחרה שחקנית מקצועית אשר לאחר ניתוח הסצנות בסרט הוסיפה הסברים ופרשנות בערוץ קול מוקלט שהתווסף לסרט. לאחר הקרנת הסרט במסגרת פסטיבל "יוצרים מציאות" באפריל 2010 בירושלים, בוצעה הנגשה מחדש של הסרט בעקבות משוב מאנשי מקצוע – בעיקר קיצור ופישוט ההסברים. הגרסה המונגשת המתוקנת הוקרנה למדגם אנשים עם מש"ה בשנת 2012 בסינמטק בירושלים, וכן במלון קיסר בטבריה. טופס משוב שהועבר למשתתפים הראה שביעות רצון רבה מההקרנה המונגשת. בעקבות הליך נסיוני זה, קמה בקרן שלם – בשיתוף עם המוסד לביטוח לאומי ומשרד הרווחה - ועדת הגוי שהמליצה על הנגשת סרט ארוך זר ושה לקטים של סרטים קצרים נוספים. זאת בכמה גרסאות (דיבוב מלא, הקראת כתוביות, הנגשה פרשנית (כפי שבוצע בסרט "אניטה"), וכן דיבוב מלא + הנגשה פרשנית.

שיטת המחקר

מטרת מחקר ההערכה שליווה את פרויקט ההנגשה של הסרט העלילתי "לא דופקות חשבון" בשלושה מודלים של הנגשה (וקבוצת ביקורת) הייתה לבדוק השפעת כל מודל הנגשה על הצופים, תוך בחינה השוואתית של המודלים שפותחו לצורך בחירה במודל המועדף להנגשת סרטים אחרים בעתיד.

שיטת המחקר כללה את השלבים הבאים:

- א) הקרנה של כל מודל למדגם בן כ- 40 צופים עם מש"ה בפיקוח מדריכים מהמעשיים;
- ב) ביצוע ראיון אישי קצר, פנים מול פנים, דקות ספורות לאחר סיום ההקרנה, בעזרת שאלונים שפותחו לצורך המחקר (ראה נספחים);
- ג) ביצוע תצפיות לא משתתפות (על ידי רכזת המחקר) בעת ההקרנות כדי להתרשם מהתנהגות הצופים במהלך ההקרנה;
- ג) ראיונות טלפוניים עם מדריכים מספר ימים לאחר ההקרנה;
- ד) עיבוד נתוני השאלונים לאנשים עם מש"ה וניתוח תוכן תשובות המדריכים.

המדגם

הצופים גויסו ממעשיים באזור ירושלים, על-פי רשימה של מעשיים שהוצעה על-ידי חברי צוות ההיגוי של המחקר (מדגם נוחות של אשכולות). בירור מקדים העלה שאין לצפות להבדלים משמעותיים בין העובדים במעשיים בהתייחס לרמת פיגור, גיל ומין. במסגרת ההכנות לקראת ההקרנות פנינו למעשיים לגיוס משתתפים, קבלת אישורים מהאפוטרופוסים, תיאום מקומות ומועדי ההקרנות (סינמה סיטי בירושלים), ולבסוף תיאום וזימון הסעות עבור המשתתפים ממעשיים להקרנות בירושלים. סה"כ השתתפו בהקרנות 146 משתתפים מבוגרים עם קשיי תפקוד שכליים קלים עד בינוניים, ובנוסף רואיינו עוד 38 משתתפים שצפו בסרט בקיבוץ גונן, אך ההחלטה הייתה להתייחס אליהם כפיילוט.

בכל הקרנה היו כ-40 משתתפים בכל קבוצה. החברים בכל מע"ש יושמו לאחת משיטות ההנגשה, ולכל קבוצה הוצג סרט עם מודל הנגשה שונה:

- דיבוב מלא לעברית (עם אוזניות, ללא השמעת פס הקול באנגלית);
- הנגשה פרשנית (הסברים בעברית מדי פעם בגוף הסרט);
- שילוב של דיבוב מלא והנגשה פרשנית (עם אוזניות, ללא השמעת פס הקול באנגלית);

בפני הקבוצה הרביעית הוצג הסרט ובו רק תרגום לעברית בתחתית המסך כמקובל לקהל הרחב. יש לציין כי תרגום לעברית בתחתית המסך היה בכל המודלים. בכל הקרנה נכחו כ-10 מראיינים, ושני סדרנים – בנוסף לרכזת המחקר, מתאמת הקרנה מעמותת שק"ל, ומדריכים שליוו את הצופים מהמע"ש לאולם ובחזרה.

פיילוט: במהלך שנת 2014 בוצעו הקרנות ל-2 קבוצות בקיבוץ גונן, אולם בשל קשיי תיאום ואי סדרים הוחלט לא לבסס את המחקר על שתי הקרנות אלו, ולפיכך תוכנית העבודה שלנו כללה הקרנות ל-4 קבוצות במהלך 2015, כאשר ננקטו אמצעים למנוע אי סדר שהיה בפיילוט. אמצעים אלו כללו ריכוז אינטנסיבי יותר, ופיקוח הדוק יותר על שלבי ההקרנה השונים, מספר רב יותר של סדרנים ומראיינים, והקפדה על תיאומים בין הגורמים השונים.

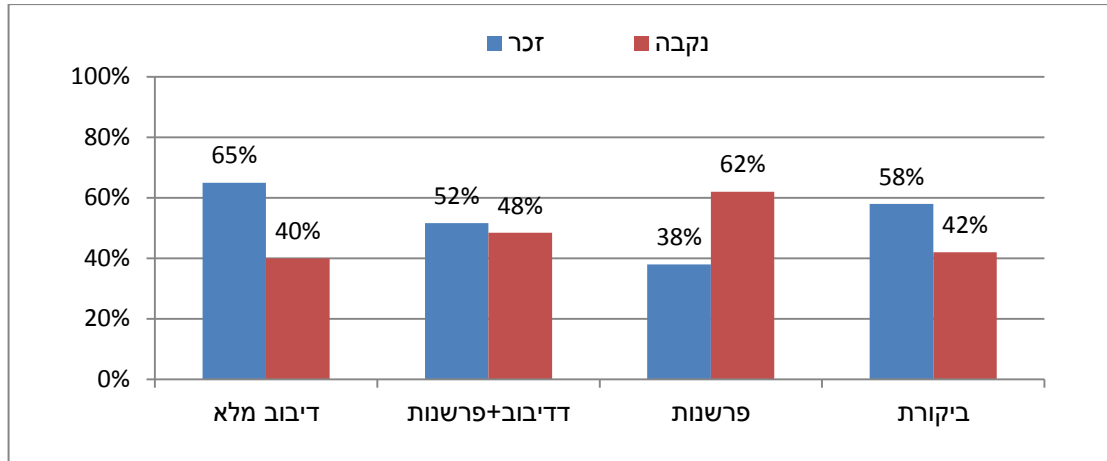
לוח 1 מציג את פרטי ההקרנות, מספר הצופים שהתראינו ומספר ראיונות עם מדריכים.

לוח 1: פרטי ההקרנות, הצופים והראיונות עם מדריכים

תאריך	מקום הקרנה	מודל	מספר משתתפים שראיינו	מספר מדריכים שראיינו	הערות
28.10.14	קיבוץ גונן	דיבוב	26	-	פיילוט
28.10.14	קיבוץ גונן	קבוצת ביקורת	12	-	פיילוט
סך הכל שאלונים 2014					
			38	-	פיילוט
15.3.15	סינמה סיטי ירושלים	דיבוב	40	3	
16.3.15	סינמה סיטי ירושלים	דיבוב + פרשנות	35	2	
19.4.15	סינמה סיטי ירושלים	פרשנות	39	5	
20.4.15	סינמה סיטי ירושלים	קבוצת ביקורת	32	5	
סך הכל שאלונים 2015					
			146	15	

איור 1 מציג את התפלגות מין הצופים, לוח 2 את גיל הצופים, ואיור 2 את התפלגות ממוצע גיל הצופים בכל הקרנה. בגרסת הדיבוב המלא היו רוב גברים, בגרסת הפרשנות (ללא דיבוב) היו רוב נשים, ובשתי הגרסאות האחרות היה אחוז דומה של גברים ונשים. לגבי הגיל (לא כולם ידעו לציין את גילם), התקבלו ממוצעי גיל החל מ-34.8 (גרסת דיבוב), ועד 40.5 (קבוצת הביקורת עם תרגום בלבד).

איור 1: התפלגות מין הצופים לכל הקרנה (אחוזים)

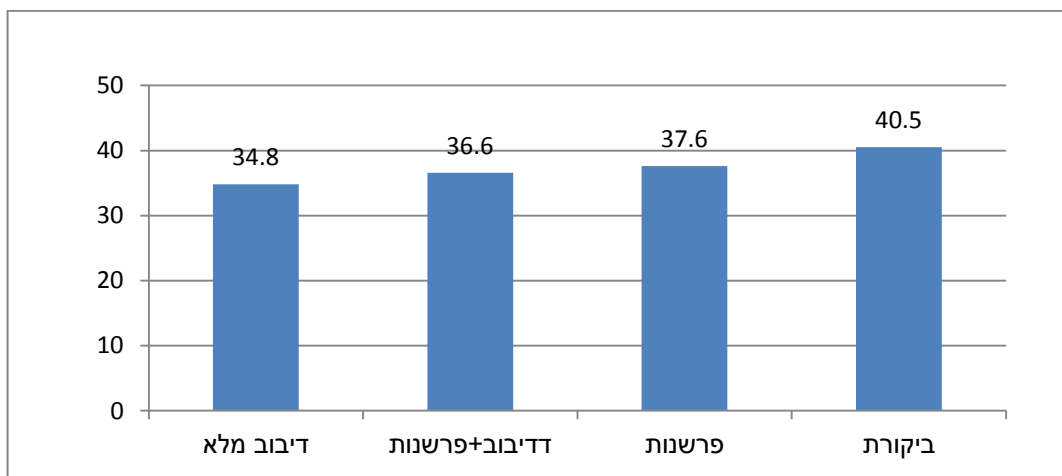

N	40	35	39	32
---	----	----	----	----

לוח 2: התפלגות גילאי הצופים בסרט בכל מודל (אחוזים):

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות באחוזים				מודל הנגשה
			סך הכל	מעל 50	31 עד 50	עד 30	
28	15.77	34.8	100.0	10.7	32.3	57.1	דיבוב
24	15.74	36.6	100.0	20.8	33.4	45.8	דיבוב+פרשנות
24	12.09	37.6	100.0	20.8	41.7	37.5	פרשנות
18	9.78	40.5	100.0	16.7	62.4	16.8	ביקורת (תרגום בלבד)

איור 2: ממוצע גילאי הקבוצות

כלי המחקר

בהתאם למטרות המחקר שגובשו בהתייעצות עם צוות ההיגוי, חוברו ארבעה שאלונים לצופים, ושאלון למדריכים. השאלונים לצופים עם מש"ה נוסחו בשפה פשוטה ככל האפשר, שאמורה להיות מובנת גם לסובלים מפיגור בינוני. השאלון נסקר על-ידי אנשי מקצוע העובדים עם מש"ה ותוקן על פי הערותיהם – כולל אישור השאלונים על-ידי צוות ההיגוי של המחקר.

בכל השאלונים שאלנו על מידת ההבנה של העלילה, מידת ההנאה מהסרט, האם התרגום סייע להבנה, ועמדות כלפי המשך הקרנת סרטים מוגגשים. אך יש גם הבדלים: בשאלון לקבוצה שנחשפה להנגשה פרשנית שאלנו על יעילות ההסברים, בשאלון לקבוצה שנחשפה לדיבוב שאלנו האם הבינו את מה ששמעו, וכדומה. משך הזמן הממוצע הנדרש כדי לענות על שאלון למשתתף היה כחמש דקות. את הבנת העלילה בדקנו גם על-ידי שאלה ישירה (דיווח עצמי סובייקטיבי), וגם על-ידי בדיקת ידע שכללה ארבע שאלות המעידות על הבנת העלילה (בדיקה אובייקטיבית של ההבנה).

התצפיות הלא משתתפות על הצופים בכל המודלים, התמקדו באופן בו הצופים ממוקדים בסרט המוקרן (ולא משוחחים, ישנים, מגלים חוסר עניין וכדומה). התצפיות התבססו על ניתוח שפת גוף המופגנת על-ידי הצופים בעת ההקרנה – כולל הישארות באולם עד סוף הסרט.

השאלון למדריכים (ראה נספח) שאל על המידה בה הצופים שוחחו על הסרט לאחר ההקרנה, האם הם ביטאו הנאה מהסרט, עמדותיהם כלפי אופני ההנגשה השונים ועוד. שאלון זה הכיל, בעיקר, שאלות פתוחות.

ממצאים

ממצאי הראיונות עם הצופים בסרט

מטרות ההנגשה הינן הגברת ההבנה והמעורבות הקוגניטיבית של הצופים באמצעות ההסברים המלווים את הסרט, ובעקבות כך גם הגברת חוויית הצפייה וההנאה לצופים. בדקנו את המועילות (אפקטיביות) של המודלים על-ידי ארבע שאלות מרכזיות המתיחסות למידת ההבנה של העלילה, חוויית ההנאה מהצפייה, עד כמה ההנגשה עזרה, ורצון שיהיו סרטים עם הנגשה דומה. היות והשאלה לגבי מידת ההבנה היא סובייקטיבית, הוספנו שאלות המשקפות ידע, המהוות בדיקת תקפות אובייקטיבית יותר של ההבנה כמפורט בהמשך. כמו כן ניסוח השאלות על מידת ההיעזרות בכל הנגשה היה שונה מגרסה לגרסה. להלן פירוט תשובות הצופים כפי שהתקבלו בראיונות פנים-מול-פנים שנערכו מיד עם סיום ההקרנה.

הבנת עלילת הסרט

הצופים נשאלו, בכל הגרסאות, "האם הבנת את הסרט"? והתשובות האפשריות היו:
1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי את הרוב 3 __ הבנתי רק חלק 4 __ לא הבנתי

(בקיודד הנתונים הפכנו את טווח התשובות כך שציון 4 מראה על הבנה רבה).

זוהי בדיקה סובייקטיבית של ההבנה המבוססת על דיווח עצמי של הצופה בסרט.

לוח 3: מידת ההבנה של עלילת הסרט – דיווח סובייקטיבי של המרואייין

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות באחוזים				מודל הנגשה	מס'
			סך הכל	לא הבנתי (1)	הבנתי רק חלק (2)	הבנתי את הרוב (3)		
40	0.95	3.25	100.0	5.0	20.0	20.0	55.0	1. דיבוב
35	1.02	3.11	100.0	5.7	28.6	14.3	51.4	2. דיבוב+פרשנות
39	0.99	3.28	100.0	7.7	15.4	17.9	59.0	3. פרשנות
32	1.14	2.91	100.0	12.5	31.3	9.4	46.9	4. ביקורת (תרגום בלבד)

יותר ממחצית הצופים ענו שהם הבינו הכל, וכ 70% ענו שהבינו את הכל או את הרוב. ההבדלים בין הממוצעים במודלים השונים אינם מובהקים (במבחן F). אך מהנתונים עולה כי מידת ההבנה הגבוהה ביותר על-פי הדיווח העצמי של הצופים היא בגרסאות פרשנות (3.28) ודיבוב מלא (3.25), ולאחר מכן דיבוב+פרשנות (3.11). גרסת הביקורת (ללא הנגשה כלל) הראתה על רמת ההבנה הנמוכה ביותר (2.91).

בדיקת ידע המשקפת את הבנת העלילה

כדי לעמוד על מידת ההבנה של העלילה, שאלנו את המרואיינים ארבע שאלות ידע אלו:

1. "איפה עובדות הנשים בסרט?" – התשובה הנכונה היא "בנק".
2. "מי גנב בסרט את הכסף מהבנק?" – התשובה הנכונה היא "שלוש נשים" או תשובה דומה. לשאלה זו הוספנו שאלת המשך: "מי עוד?" או "כמה" כדי לעודד את המשיב לדייק.
3. "למה הנשים שגנבו את הכסף לא בזזו אותו?" – התשובה הנכונה היא "כדי שלא יתפסו אותו" או "כדי שלא ידעו שהן גנבו" או תשובה דומה אחרת.
4. "למה ג'אקי, הבחורה הצעירה, היא והחבר שלה, פוצצו את הבית שלהם?" – התשובה הנכונה היא "כדי שהמשטרה לא תתפוס את הכסף", או "כדי לברוח מהמשטרה" או תשובה דומה אחרת.

בעת ביצוע הראיון, נרשמו התשובות המילוליות של הצופים כפי שנאמרו. לאחר מכן ניתן ציון של 1 עד 4 לכל תשובה מילולית על-פי הכללים הבאים:

- א) לתשובה מלאה או כמעט מלאה – 4 נקודות.
- ב) לתשובה חלקית המשקפת הבנה מסוימת – 3 נקודות.
- ג) לתשובה שאינה נכונה, אך היא רלוונטית ומשקפת רמת הבנה מועטה – 2 נקודה.
- ה) תשובה לא רלוונטית כלל, או אי ידיעה – 1 נקודות.

לכל צופה חושב ציון ממוצע לארבע השאלות, ציון המשקף את רמת ההבנה שלו את העלילה. טווח הציונים של שאלות הידע (1-4) תואם את טווח התשובות בשאלה הסגורה בה הצופה דיווח על הבנתו את הסרט. באופן זה, ניתן להשוות באופן ישיר בין הדיווח העצמי לתשובות על שאלות הידע. מקדם אלפא קרוונבך לחישוב מהימנות הציון הממוצע המורכב מארבע שאלות הידע הוא גבוה: 0.4, כלומר, למבחן הידע מהימנות גבוהה.

המתאם בין ציון הדיווח העצמי, לציון הידע שחושב הוא 0.241, מובהק ברמת מובהקות של 0.003. ממצא זה מעיד שהדיווח העצמי על הבנת העלילה אכן משקף, במידה מסוימת, את הידע הנבדק באופן אובייקטיבי.

לוח 4 מציג את התפלגות ציון בדיקת הידע לכל שאלה בכל מודל, ואת ממוצע הציונים וסטיית התקן של הממוצע.

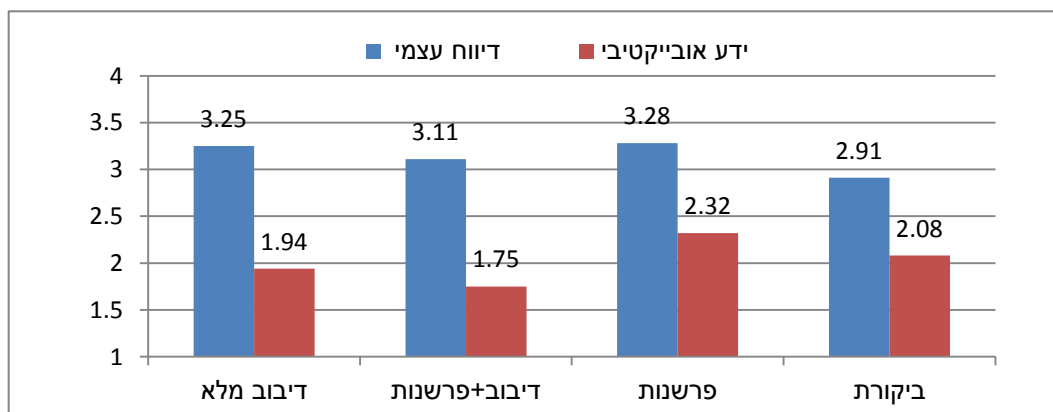
לוח 4: התפלגות מידת ההבנה (שאלות ידע) בכל מודל

מודל	השאלה	התפלגות ניקוד הבנה באחוזים						
		תשובה מלאה (4)	תשובה חלקית (3)	הבנה מועטה (2)	לא כלל הבין (1)	סה"כ	ממוצע משוקלל לשאלה	N
דיבוב	היכן עובדות	45.0	0.0	15.0	40.0	100.0	2.5	40
	מי גנב	25.0	22.5	22.5	30.0	100.0	2.4	
	למה לא בזבזו	0.0	7.5	10.0	82.5	100.0	1.3	
	למה פוצצו בית	12.5	2.5	17.5	67.5	100.0	1.6	
דיבוב+ פרשנות	היכן עובדות	25.7	11.4	2.9	60.0	100.0	2.0	35
	מי גנב	14.3	14.3	31.4	40.0	100.0	2.0	
	למה לא בזבזו	11.4	11.4	5.7	71.4	100.0	1.6	
	למה פוצצו בית	0.0	8.6	14.3	77.1	100.0	1.3	
פרשנות	מי גנב	43.6	28.2	7.7	20.5	100.0	3.0	39
	למה לא בזבזו	12.8	17.9	15.4	53.8	100.0	1.9	
	למה פוצצו בית	17.9	20.5	15.4	46.2	100.0	2.1	
ביקורת (תרגום בלבד)	היכן עובדות	18.8	9.4	18.8	53.1	100.0	1.9	32
	מי גנב	37.5	31.3	21.9	9.4	100.0	3.0	
	למה לא בזבזו	9.4	6.3	18.8	65.6	100.0	1.6	
	למה פוצצו בית	15.6	6.3	21.9	56.3	100.0	1.8	

בדיקת הידע מראה שהמודל המובן יותר מהאחרים הוא מודל ההנגשה הפרשנית (ללא דיבוב): ציון ממוצע של 2.32 בבדיקת הידע. ההבדל בין מידת ההבנה (בציון הידע) במודל הפרשנות למודל קבוצת הביקורת אמנם אינו מובהק, אך קיים הבדל מובהק (ברמה של 0.05) בין מודל הפרשנות, לשני המודלים המוגשים האחרים: דיבוב, ודיבוב יחד עם פרשנות.

גם על-פי הדיווח העצמי, מודל הפרשנות הוא המובן ביותר, כנראה באיור 3 המציג את ממוצעי ציוני ההבנה על-פי הדיווח העצמי ועל פי בדיקת הידע.

איור 3: מידת ההבנה במודלים השונים - דיווח עצמי בהשוואה לבדיקת ידע אובייקטיבית

מידת ההנאה מהסרט

הצופים נשאלו, בכל הגרסאות, "האם נהנית מהסרט"? והתשובות האפשריות היו:
 1 __ כן, נהניתי מאוד 2 __ די נהניתי 3 __ לא כל כך נהניתי 4 __ בכלל לא נהניתי
 (בקיודוד הנתונים הפכנו את טווח התשובות כך שציון 4 מראה על מידה רבה של הנאה).

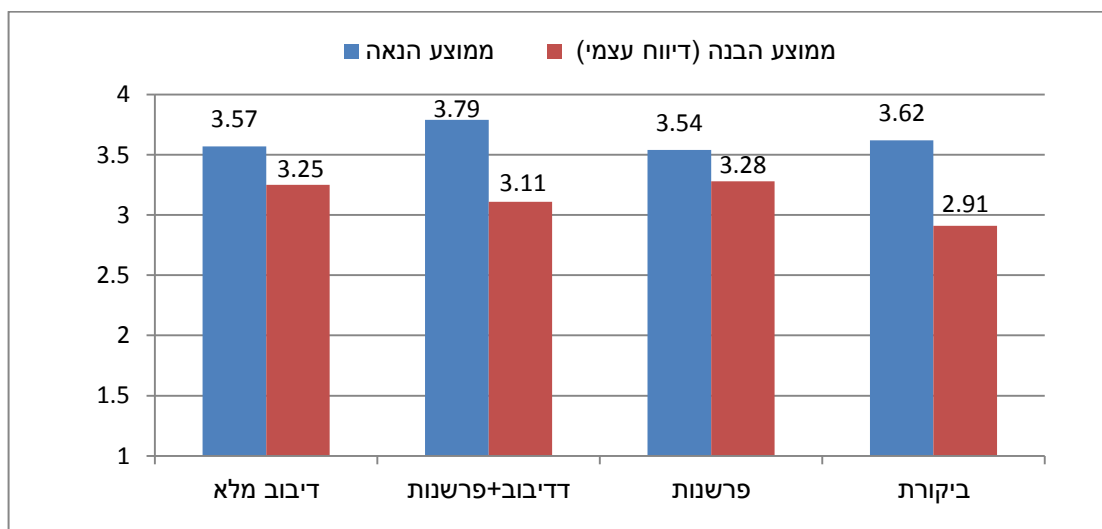
לוח 5: האם נהנית מהסרט?

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות				מודל	מס'	
			סך הכל	בכלל לא נהניתי (1)	לא כל כך נהניתי (2)	די נהניתי (3)			נהניתי מאוד (4)
40	0.84	3.57	100.0	5.0	7.5	12.5	75.0	דיבוב	.1
34	0.41	3.79	100.0	0.0	0.0	20.6	79.4	דיבוב+פרשנות	.2
39	0.88	3.54	100.0	7.7	2.6	17.9	71.8	פרשנות	.3
32	0.75	3.62	100.0	3.1	6.3	15.6	75.0	ביקורת (תרגום בלבד)	.4

רוב הצופים נהנו מאוד מהסרט – רק כעשירית מהם לא נהנו. מידת ההנאה הגבוהה ביותר הייתה ממודל הדיבוב + הפרשנות (כ- 80% נהנו מאוד והיתר די נהנו), אך הפער מהמודלים האחרים הוא קטן.

האיור הבא מציג את ממוצע ההנאה בכל מודל, בהשוואה למידת ההבנה של העלילה על-פי הדיווח העצמי של הצופים.

איור 4: ממוצע מידת ההנאה ומידת ההבנה על-פי דיווח עצמי במודלים השונים

יש לציין כי קיים מתאם גבוה (מתאם ספירמן של 0.44, מובהק ברמה של 0.0001) בין מידת ההבנה (על-פי דיווח עצמי) למידת ההנאה מהסרט.

האם השחקנים דיברו ברור

בשני המודלים בהם היה הנגשת דיבוב (עם ובלי פרשנות) הצופים נשאלו "האם השחקנים דברו ברור" הכוונה לדיבוב בעברית, שכן לא היה אפשר לשמוע את האנגלית אותה דיברו במקור בסרט. התשובות האפשריות היו:

1__ ברור מאד 2__ די ברור י 3__ לא כל כך ברור 4__ בכלל לא ברור
(בקידוד הנתונים הפכנו את טווח התשובות כך שציון 4 מראה על מידה רבה של הנאה).

לוח 6: האם השחקנים דיברו ברור?

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות					מודל
			סך הכל	בכלל לא ברור (1)	לא כל כך ברור (2)	די ברור (3)	ברור מאוד (4)	
40	1.11	3.12	100.0	15.0	10.0	22.5	52.5	דיבוב
32	0.95	2.75	100.0	12.5	21.9	43.8	21.9	דיבוב+פרשנות

נראה בברור שבמודל ההנגשה שהיה בו גם דיבוב וגם פרשנות, הדיבור נתפס כיותר לא ברור בהשוואה למודל בו היה רק דיבוב.

מתאם ספירמן בין מידת ההבנה של עלילת הסרט (דיווח עצמי), והמידה בה השחקנים דברו ברור הוא גבוה (0.342), מובהק ברמה של 0.0001.

האם הבנת מה שהשחקנים אמרו

בכל המודלים, שאלנו את הצופים האם הם הבינו מה שהשחקנים בסרט אמרו. יש לזכור כי במודלים של הדיבוב (עם ובלי פרשנות) השחקנים דיברו עברית, ואי אפשר היה לשמוע את פס הקול האנגלי של הסרט. במודל הביקורת שמעו אנגלית בלבד, ובמודל הפרשנות (ללא דיבוב) שמעו את פס הקול באנגלית, ובנוסף פרשנות בעברית מדי פעם.

לוח 7 מציג את התפלגות וממוצע התשובות בכל מודל הנגשה ובקבוצת הביקורת.

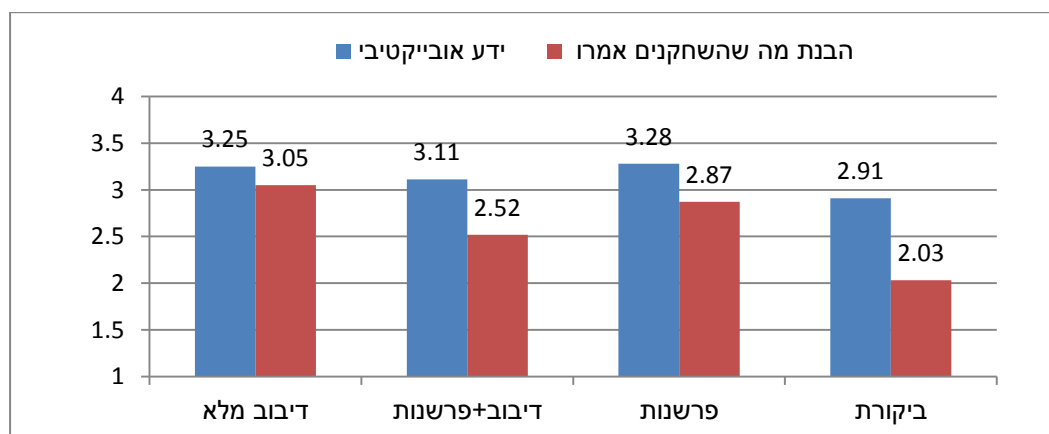
לוח 7: האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות				מודל	מס'	
			סך הכל	בכלל לא הבנתי (1)	לא כל כך הבנתי (2)	די הבנתי (3)			הבנתי הכל (4)
40	1.01	3.05	100.0	10.0	17.5	30.0	42.5	דיבוב	.1
31	1.12	2.52	100.0	25.8	19.4	32.3	22.6	דיבוב+פרשנות	.2
39	1.15	2.87	100.0	15.4	25.6	15.4	43.6	פרשנות	.3
32	1.12	2.03	100.0	43.8	25.0	15.6	15.6	ביקורת (תרגום בלבד)	.4

במודל הביקורת הבינו פחות מכל: כ-31% בלבד הבינו הכל או די הבינו. במודל הדיבוב הבינו כך מעל 70%, אך כאשר נוספה פרשנות לדיבוב, ירד אחוז המבינים (הבינו הכל או די הבינו) לכ-55%: הבדל מובהק ברמה של 0.05 במבחן t להבדל בין הממוצעים. מכאן שהפרשנות הפריעה, במידה מסוימת להבנת מה שהשחקנים אמרו בהשוואה למודל הדיבוב. במודל הפרשנות (ללא דיבוב) הבינו כ-60% מה שהשחקנים אמרו. הממצא עולה בקנה אחד עם הממצא שהוצג לעיל בדבר המידה בה השחקנים דיברו ברור.

מתאם ספירמן בין מידת ההבנה של עלילת הסרט (דיווח עצמי), ומידת ההבנה של מה שהשחקנים בסרט אמרו הוא גבוה (0.441), מובהק ברמה של 0.0001. איור 5 מציג את מידת ההבנה בסרט (דיווח עצמי) ומידת ההבנה של דיבור השחקנים.

איור 5: הבנת הסרט (דיווח עצמי) והבנת מה שהשחקנים אמרו

יעילות התרגום בתחתית המסך

בכל המודלים שאלנו עד כמה התרגום שהיה כתוב למטה על המסך עזר להבין מה שהשחקנים אמרו. הציונים בין 1 (עזר מאוד) ל-4 (לא קראתי את התרגום).

לוח 8: התפלגות המידה בה התרגום עזר להבין מה שהשחקנים אמרו לפי מודל ההנגשה

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות (אחוזים)				מודל	מס'
			סך הכל	לא כל כך עזר (2) / לא קראתי את התרגום (1)	די עזר (3)	עזר מאוד (4)		
40	1.36	2.38	100.0	50.0	17.5	32.5	דיבוב	.1
32	1.16	1.94	100.0	68.7	15.6	15.6	דיבוב+פרשנות	.2
38	1.19	2.66	100.0	44.8	22.1	34.2	פרשנות	.3
32	1.29	2.25	100.0	54.2	21.9	25.0	ביקורת (תרגום בלבד)	.4

בקבוצת הביקורת, במודל הפרשנות, ובקבוצת הדיבוב ללא פרשנות התרגום עזר לכמחצית הצופים. כאשר נוספה פרשנות לדיבוב, התרגום עזר רק לכ-30%. אנו מצפים לכך, היות ואם יש דיבוב לעברית – פחות מתאמצים לקרוא את התרגום, ולכן הוא מסייע פחות להבנת מה שהשחקנים אמרו בסרט.

על-פי ממוצע התשובות, התרגום עזר יותר מכל לקבוצת הצופים במודל הפרשנות (ממוצע של 2.66 עם הבדל מובהק מיתר הקבוצות), ולאחר מכן לקבוצת הדיבוב. כאשר נוסף דיבוב לפרשנות – נעזרים פחות בתרגום – אולי בגלל עומס הגירויים.

יעילות ההסברים במודל ההנגשה הפרשנית

במודל ההנגשה הפרשנית (עם או בלי דיבוב לעברית) ניתנו הסברים בעברית מעת לעת במהלך הסרט. היו גם דקות ללא כל הסבר. שאלנו את הצופים שנחשפו להנגשה הפרשנית, ארבע שאלות:

- האם הקשיבו להסברים?
- האם הבינו את הסברים?
- האם ההסברים עזרו להבנת הסרט?
- האם ההסברים הפריעו במהלך הצפייה?

לוחות הבאים מציגים את התפלגות התשובות ואת הממוצעים לארבע שאלות אלה.

לוח 9: התפלגות ההקשבה להסברים שהיו בסרט במודלים של הנגשה פרשנית

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות (אחוזים)			מודל	
			סך הכל	לא כל כך הקשבתי (1)	הקשבתי רק לפעמים (2)		הקשבתי להכל (3)
32	0.81	2.28	100.0	21.9	28.1	50.0	דיבוב+פרשנות
38	0.72	2.53	100.0	13.2	21.1	65.8	פרשנות

לוח 10: התפלגות מידת ההבנה של ההסברים שהיו בסרט במודלים של הנגשה פרשנית

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות (אחוזים)			מודל	
			סך הכל	לא כל כך הבנתי (1)	הבנתי לפעמים (2)		הבנתי הכל (3)
30	0.944	2.07	100.0	40.0	13.3	46.7	דיבוב+פרשנות
39	0.77	2.33	100.0	17.9	30.8	51.3	פרשנות

רוב הצופים הקשיבו להסברים בהנגשה הפרשנית, כאשר במודל ללא הדיבוב הקשיבו יותר: כשני שלישי הקשיבו לכל ההסברים, לעומת רק מחצית בקבוצה שהיה בה גם דיבוב. רק 13% לא הקשיבו כלל להסברים כאשר לא היה דיבוב, ו-21.9% לא הקשיבו שהיה גם דיבוב בנוסף לפרשנות. מידת ההבנה של ההסברים גבוהה יותר כאשר אין דיבוב: יותר מ-80% הבינו את כל ההסברים או "לפעמים" בקבוצת הפרשנות ללא דיבוב, לעומת רק כ-60% שהבינו כך כאשר נוסף דיבוב לפרשנות. המתאם בין מידת ההקשבה להסברים, ומידת ההבנה שלהם הוא גבוה מאד (0.63), מובהק ברמה של 0.0001)

לוח 11: התפלגות המידה בה ההסברים עזרו להבין טוב יותר את הסרט

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות				מודל	
			סך הכל	לא עזרו לי להבין טוב יותר (1)	די עזרו (2)	עזרו (3)		עזרו מאוד (4)
30	1.29	2.37	100.0	40.0	13.3	16.7	30.0	דיבוב+פרשנות
39	1.09	3.18	100.0	12.8	12.8	17.9	56.4	פרשנות

ההסברים במודל ההנגשה הפרשנית עזרו לרוב הצופים להבין טוב יותר את הסרט, כאשר העזרה בולטת יותר דווקא שאין דיבוב לעברית; 74% בקבוצת הפרשנות ללא דיבוב ענו שההסברים עזרו או מאד עזרו להבין את הסרט, לעומת רק 46% שדיווחו כך במודל הפרשנות עם הדיבוב.

לוח 12: התפלגות המידה בה ההסברים הפריעו במהלך הצפייה בסרט

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות (אחוזים)				מודל
			סך הכל	לא הפריעו (3)	די הפריעו (2)	הפריעו מאוד (1)	
31	0.40	2.81	100.0	80.6	0.0	19.4	דיבוב+פרשנות
39	0.58	2.77	100.0	84.6	7.7	7.7	פרשנות

שכאשר נוסף דיבוב לפרשנות, כמעט 20% מהצופים ענו שההסברים מפריעים מאד במהלך הסרט – לעומת פחות מ- 8% המדווחים כך כאשר יש רק פרשנות ללא דיבוב. ממצא זה יכול להיות מוסבר כהשפעה שלילית של עודף גירויים, המפריע למהלך הסרט.

סיכום גורמים התורמים להבנה ולהנאה מהסרט

בסעיף זה נציג את הקשר בין ההבנה של העלילה ומידת ההנאה מהסרט, למשתנים האחרים שנבדקו במחקר. זאת באמצעות ניתוח של מקדמי מתאם ספירמן. לוח 13 מציג את מקדמי המתאם.

לוח 13: קשרים בין הבנת העלילה, הנאה מהסרט, למשתנים שונים – מקדם מתאם ספירמן

המשתנה הנבדק	מידת ההנאה מהסרט	תוצאות בדיקת ידע	דיווח עצמי של הבנת העלילה
שחקנים דברו ברור	-.031	.170	.342**
הבנת מה שהשחקנים אמרו	.244**	.287**	.441**
התרגום עזר להבין מה ששחקנים אמרו	.137	.097	.219**
מידת ההקשבה להסברים במודלי הפרשנות	.171	.387**	.520**
מידת הבנת ההסברים במודלי הפרשנות	.198	.373**	.502**
ההסברים במודלי הפרשנות עזרו להבין את הסרט	.166	.359**	.397**
ההסברים הפריעו לצפייה	-.106	-.081	-.209

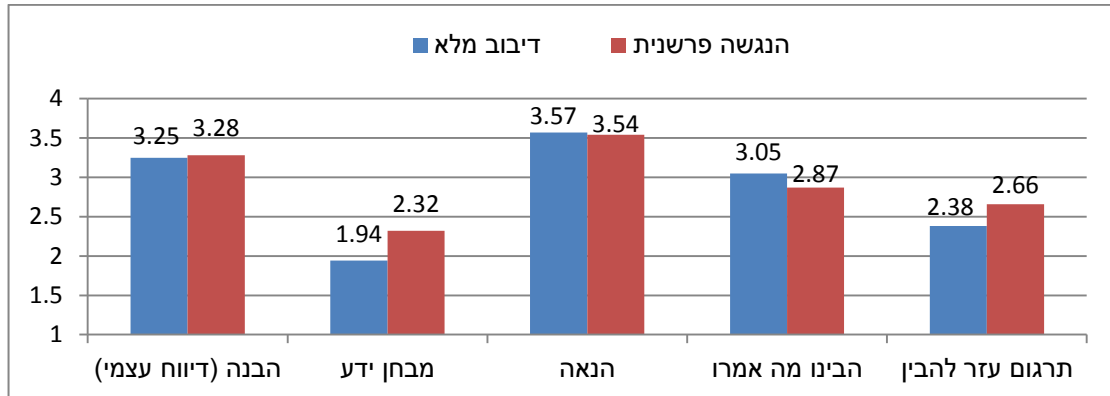
** מובהק ברמה של 0.01

המשתנה המתואם יותר מכל עם דיווח עצמי של הבנת העלילה הוא ההקשבה להסברים במודלי הפרשנות, ומידת הבנת הסברים אלו (0.52 ו- 0.50 בהתאמה)! ממצא דומה התקבל לגבי בדיקת הידע. המשתנה המתואם יותר מכל (מתאם מובהק) עם ההנאה מהסרט הוא ההבנה של מה שהשחקנים אמרו (0.24).

השוואת מודל דיבוב מלא למודל פרשנות ללא דיבוב

שני המודלים הנראים כמתאימים יותר מאחרים הם מודל הדיבוב ומודל ההנגשה הפרשנית. כאשר מציגים מודל שיש בו גם דיבוב וגם פרשנות – ההסברים פחות מועילים להבנה.

איור 6: השוואת ממוצעי התשובות למודל דיבוב ומודל ההנגשה הפרשנית

מודל הפרשנות תורם יותר להצלחה במבחן הידע – הבדל מובהק ברמת מובהקות של 0.05, וכן להבנת התרגום (הבדל ניכר, אך לא מובהק). ביתר המשתנים ההבדל זניח.

עמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים בעתיד

הצופים במודלים של הפרשנות (ללא דיבוב) נשאלו האם הם רוצים שיהיו עוד סרטים בעתיד שיש בהם מישוהו שמסביר בקול מה שקורה; הצופים במודל הדיבוב נשאלו אם הם רוצים שיהיו עוד סרטים מחוץ לארץ שהשחקנים מדברים עברית. תשובות הצופים מוצגות בלוח 14.

לוח 14: עמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים בעתיד

N	סטיית תקן	ממוצע	התפלגות תשובות				מודל	
			סך הכל	לא כל כך רוצה (1)	לא משנה לי (2)	די רוצה (3)		מאוד רוצה (4)
39	0.78	3.56	100.0	2.6	10.3	15.4	71.8	רצון בסרטים עם פרשנות
38	1.06	3.32	100.0	13.2	5.3	18.4	63.2	רצון בסרטים עם דיבוב

הרוב מעוניינים שיהיו בעתיד סרטים מונגשים נוספים, כאשר העמדות כלפי מודל ההנגשה הפרשנית מעט יותר חיוביות בהשוואה למודל הדיבוב (הבדל לא מובהק).

לוח 15: מתאמים בין הבנת העלילה וההנאה מהסרט לעמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים

המשתנה הנבדק	מידת ההנאה מהסרט	תוצאות בדיקת ידע	דיווח עצמי של הבנת העלילה
רצון בסרטים עתידיים עם הנגשה פרשנית	.494**	.107	.428**
רצון בסרטים עתידיים עם דיבוב לעברית	.432**	.272	.236

ככל שמבינים יותר, ונהנים יותר – כך רוצים יותר סרטים עתידיים עם הנגשה. המתאם גבוה במיוחד עם מידת ההנאה מהסרט.

ריכוז תשובות מדריכים ומלווים מהמעש"ים

במסגרת המחקר, ערכנו ראיונות טלפוניים עם 15 מדריכים אשר ליוו את ההקרנות. לוח 16 מציג את מספר המרואיינים בכל הקרנה. במרכז אלווין ניתן היה לראיין רק מדריך אחד היות והמלווים האחרים היו מתנדבי ביטוח לאומי שלא המשיכו ללוות את הצופים במקום עבודתם ולא יכלו לדווח על תגובתם המאוחרת לסרט.

לוח 16: פרטי ראיונות עם מדריכים

מספר מדריכים שרואיינו	תאריך הראיונות	מודל	מע"ש	תאריך ההקרנה
4	29.3.15	דיבוב	שק"ל	15.3.15
1	29.3.15	דיבוב+פרשנות	מרכז אלווין	16.3.15
5	30.4.15 5.3.15	פרשנות	מרכז מוגן "צומת יחידה תעסוקתית "תומר דבורה" יחידה תעסוקתית "דיוור" גמלאים	19.4.15
5	3.5.15	ביקורת (תרגום בלבד)	מעון ידידיה	20.4.15

לוחות 17-20 מציגים סיכום של תגובות המדריכים. לעיתים מוצגים כמה תגובות, בדרך כלל כל תגובה נאמרה על-ידי מדריך או שניים. כאשר יש תגובה ללא פירוט, היא מבוססת על תמצית ממה שמסרו כל המדריכים או רובם.

שיחה על הסרט

לוח 17: שיחות של הצופים על הסרט לפי ראיונות עם המדריכים

מודל	האם המשתתפים שוחחו על הסרט לאחר סיום הצפייה, באותו ערב?
דיבוב	- הרוב שוחחו על הסרט. - הרוב נהנו מהסיטואציה. דיברו על החוויה. - רוב התגובות היו חיוביות
דיבוב+פרשנות	- שוחחו לאחר הסרט ובנסיעה ונהנו מהחוויה.
פרשנות	- דיברו שראו סרט והיה כיף – חוויה, דיברו בדרך וצחקו - חלקם אמרו שלא יפה שגונבים כסף!!!
ביקורת (תרגום בלבד)	- דיברו בעיקר על כמה כסף ושראו משטרה. - רובם הבינו שאסור לגנוב כסף.

מודל	האם המשתתפים שוחחו על הסרט כמה ימים לאחר הצפייה בו?
דיבוב	- כן. חלק עדיין דיברו על הסרט, ועדיין התרגשו מהחוויה - לחלק היה קשה להם עם התוכן (אסור לגנוב, ובכל זאת בסוף הן הצליחו לגנוב)
דיבוב+פרשנות	- יום לאחר מכן דיברו על הסרט, התמקדו בגניבת הכסף
פרשנות	- דיברו יום למחרת, על התוכן. סיפרו לחברים בעבודה ולמשפחות. דיברו על זה בעבודה, ועל כך שמותר לגנוב. סיפרו למי שלא הגיעו לסרט על הסרט
ביקורת (תרגום בלבד)	- הם סיפרו למחרת בכיתה שראו סרט יפה וממש התלהבו מזה. - סיפרו למדריכים בעבודה ואמרו שהיה נחמד, אבל לא הבינו הרבה

באופן כללי, הסרט הותיר חותם, והצופים המשיכו לדבר עליו בהתרגשות בכל המודלים. ההתלהבות הייתה לא רק מעלילת הסרט, אלא מהחוויה של נסיעה יחדיו ועצם הצפייה בסרט באופן כללי. חלק מהצופים התייחסו להיבט המוסרי של גניבת כסף בכל המודלים.

ביטויי הנאה מהסרט

לוח 18: ביטויי הנאה מהסרט לפי ראינות עם המדריכים

מודל	האם המשתתפים הביעו הנאה מהצפייה בסרט?
דיבוב	- חוויה חיובית וממש נהנו ממנה, הנסיעה, הקולנוע. קבוצה הטרוגנית. אולם: - הלחיץ אותם מושג המשטרה. - חלקם לא נהנו מהתכנים של הסרט, והיו להם הסתייגויות.
דיבוב+פרשנות	- נהנו! כל החוויה היא חדשה בשביל רובם, לראות סרט בסינמה סיטי, הנסיעה והאולם.
פרשנות	- מאוד נהנו מהחוויה, היה להם מאוד נחמד. אהבו לראות סרט באמצע היום, ושהיה כיף.
ביקורת (תרגום בלבד)	- הייתה חוויה טובה בשבילם, מאוד נהנו, בעיקר כי לא כולם יצאו לקולנוע קודם לכן. התלהבו מאוד וגם מהחוויה. - נהנו. עובדה שהיו שקטים ומרוכזים

באופן כללי, נהנו מהסרט – אין הבדל משמעותי בין המודלים. שוב, אחדים הסתייגו מנושא הגניבה, נלחצו ממעורבות המשטרה.

הבנת הסרט כפי שהשתקפה בשיחות על הסרט

לוח 19: האם התרשמת מהמשתתפים הבינו את מה שהשחקנים אמרו בסרט?

מודל	כן הבינו מה השחקנים אמרו	לא הבינו מה השחקנים אמרו
דיבוב	- הבינו רוב מה שקרה שם למרות הקושי להבדיל קולות בגלל הדיבוב. - חלקם הבינו חלק מהסרט.	- היו דברים גבוהים יחסית בשבילם. - הבינו פחות!!! תלוי מי, כי היו אנשים שהבינו את הנאמר את המילים אבל לא את העלילה. - לא הבינו. - הקצב בלבד אתם כי הקול (הדיבוב) של הדמויות לא היה שונה - לא נראה למדריכה שהצופים הבינו כל כך
דיבוב+פרשנות		
פרשנות	- רובם הבינו, אבל אלה עם קשוי שמיעה לא שמעו בכלל את הפרשנות. - יש רמות הבנה. חלקם הבינו וחלקם ניסו לקשר דברים כדי להבין. פחות או יותר הבינו את הסרט. - באופן כללי כן. (רק שהיה פספוס של כמה דקות ללא הנגשה). - הם די הבינו, עקבו וצחקו.	- חלק לא כל כך הבינו. לפי ההיכרות של המדריכה איתם, הם מבינים יותר ממה שאמרו שהבינו מהסרט.
ביקורת (תרגום בלבד)	- בגדול כן. הבינו שמדובר בגניבת כסף	- המדריך התרשם שלא כל כך הבינו את המשמעות של מה שראו או את הכסף. - חלקם כן וחלקם לא, לא הבינו יותר מדי, לא כל כך.

על-פי ניתוח תוכן התשובות כמוצג בלוח, נראה כי מידת ההבנה הרבה ביותר הייתה במודל הפרשנות – אם כי גם במודל זה לא כולם הבינו את העלילה.

האם המשתתפים ביטאו עמדה או העדפה לסרט עם הנגשה?

רק צופה אחת, במודל הפרשנות, אמרה "שזה טוב שהם מסבירים". היתר לא התייחסו, שכן המושג הנגשה לא מוכר להם, מה עוד שלחלקם זאת הייתה פעם ראשונה לראות סרט, לכן הם לא מבינים מה ההבדל בין מונגש ללא מונגש.

עד כמה המשתתפים סיפרו שהתרגום עזר להם להבין את הסרט?

בכל המודלים לא הייתה התייחסות מפורשת של הצופים לנושא התרגום. לדעת המדריכים – בכל הקבוצות- רוב הצופים לא מסוגלים לקרוא תרגום. צוין גם שהתרגום היה מהיר מדי לצופים. בקבוצת הפרשנות המדריכים התרשמו שהצופים לא קראו את התרגום גם בגלל קשיי קריאה, וגם בגלל שהייתה הנגשה פרשנית. מדריך בקבוצת הדיבוב דיווח כי רק ארבע צופים קראו את התרגום, ומדריך בקבוצת הביקורת ציין כי לדעתו רק צופה אחד קרא את התרגום, וגם לו התרגום לא סייע להבנה.

המלצות המדריכים לשיפורים אפשריים בהנגשה בסרטים עתידיים

את ההמלצות חילקנו לשני תחומים:

(א) המלצות לגבי תוכן העלילה

(ב) המלצות לגבי איכות ההנגשה

לוח 20: המלצות מדריכים לשיפורים בעתיד

המלצות איכות הנגשה	המלצות תוכן	מודל
<ul style="list-style-type: none"> - שפת הדיבוב בעייתית, לא כל כך מקצועית - הדיבוב היה באותו קול, וזה מבלבל - מומלץ להזכיר דברים שקרו כדי להחזיר את הצופים לסיפור (focus) כי מדובר באוכלוסיה המאבדת ריכוז לאחר יותר משעת צפייה אחת 	<ul style="list-style-type: none"> - עלילה "מטופשת" - ארוך מדי - תכנים לא טובים, הסרט הי מאכזב (תרבות לא טובה) - רצוי סרט עם פחות מלל - רצוי סרט שיש בו עלילה והתפתחות, עם משמעות כלשהי (לא רק קומדיה) 	דיבוב
<ul style="list-style-type: none"> - הדיבוב יחד עם הפרשנות היו מבלבלים - לאוכלוסייה גבוהה יותר, אולי הפרשנות הייתה מספיקה ללא דיבוב 	<ul style="list-style-type: none"> - מוסר ההשכל לא היה מתאים לצופים - סרט מצויר יכול למשוך אותם. 	דיבוב+ פרשנות
<ul style="list-style-type: none"> - הנגשה בקול ברור וחזק יותר - חלק מהצופים לא שמע וחלק לא הבין - לצמצם מרווחי זמן שלא היה בהם פרשנות - אולי צריכים לראות כל סרט מספר פעמים - הקול המסביר (הפרשנות) צריך להיות יותר מסביר ולא לשאול שאלות כמו מה עכשיו הם הולכים לגנוב את הכסף?! - תרגום נחוץ רק לרמה מאוד גבוהה (פיגור קל). - הסרט המונגש היה איכותי; המדריך חושב שהם הבינו בממוצע של 7 (סולם מ-1 עד 10=מאוד גבוה) 	<ul style="list-style-type: none"> - המלצה לסרט מצחיק או מצויר, יותר קל להבנה - סרטים עם ערכים, תוכן ומוסר. הסרט לא היה טוב - לבחור סרטים מתאימים יותר, זה סתם היה מבלבל עבורם 	פרשנות
<ul style="list-style-type: none"> - המלצה לדיבוב בעברית - המלצה להסבר וניהול דיון לאחר הסרט - דיבוב בעברית לאורך כל הסרט יגרום להם להבין 60% במקום 20% מהסרט - אם היה סרט ישראלי (בשפה שלהם) היו מבינים ונהנים יותר. 	<ul style="list-style-type: none"> - רצוי סרטים ברמה נמוכה יותר שקל להבין אותם. - רצוי סרט בעברית או מדובב. - רצוי עלילה יותר מצחיקה וזורמת. הסרט הנוכחי היה מאוד קשה בשבילם (המון שיחות). - המלצה על סרטים גיאוגרפים או על חיות – הם אוהבים. - סרטים יותר קלים. (הסרט היה כבד)!! - סרטים עם action - סרטים מצוירים שיתלהבו מהם 	בקורת

בולט הצורך לשפר באופן טכני את רמת ההנגשה (בהירות ועוצמת הקול), ואת אופן הפרשנות (להימנע משאלות בפרשנות). סיכום ההמלצות מובא בעיקרי הממצאים.

דיון וניתוח

המחקר התמקד בהערכת המועילות של שלוש מודלים להנגשת הסרט "לא דופקות חשבון" שהיה במקור בשפה האנגלית. המודלים שהוערכו הם:

א. דיבוב מלא בעברית

ב. הנגשה פרשנית (שילוב הסברים בעברית בסרט ללא דיבוב)

ג. דיבוב מלא + הנגשה פרשנית

נערכה השוואה לקבוצת ביקורת לה הוקרן הסרט המקורי עם תרגום לעברית בתחתית המסך. המחקר התבסס על ראיונות עם הצופים ועם המדריכים שליוו אותם בכל הקרנה (ארבע הקרנות בסך הכל) וכן תצפית על התנהגות הצופים. הנושאים שנבדקו בשאלונים היו מידת הבנה של הסרט (דיווח סובייקטיבי עצמי, ובדיקת ידע אובייקטיבית), מידת ההנאה מהסרט, עמדות לגבי איכות ההנגשות (דיבוב / פרשנות / תרגום) ותרומתן להבנת הסרט, וכן עמדה כלפי צפייה בסרטים מונגשים בעתיד.

מידת ההבנה של הסרט

למרות שהצופים הם עם מוגבלות שכלית התפתחותית (פיגור קל עד בינוני), רובם דיווחו שהם הבינו את עלילת הסרט: כ 70% ענו שהבינו את הכל או את הרוב. מידת ההבנה הגבוהה ביותר על-פי הדיווח העצמי של הצופים היא בגרסת ההנגשה הפרשנית (ממוצע הבנה של 3.28 בסולם של 1-4, 4 מייצג הבנה מלאה) ודיבוב מלא (3.25), ולאחר מכן דיבוב+פרשנות (3.11). גרסת הביקורת (ללא הנגשה כלל) הראתה על רמת ההבנה הנמוכה ביותר (2.91). המסקנה היא שכנראה מודלים מונגשים אכן משפרים את תחושת ההבנה הסובייקטיבית. עם זאת, ההבדלים (במבחן F) אינם מובהקים. מידת ההבנה מתואמת עם המידה בה השחקנים דברו ברור, וההבנה של מה שהשחקנים אמרו. מכאן שלהיבטים הטכניים של מידת בהירות ועוצמת הקול יש חשיבות רבה. בבדיקה של ידע באמצעות ארבע שאלות שהתשובה עליהן משקפת באופן אובייקטיבי יותר את רמת ההבנה של עלילת הסרט. נמצא שהמודל המובן יותר מהאחרים הוא גם כן מודל ההנגשה הפרשנית (ללא דיבוב). המודל שהצופים בו ידעו לענות פחות מכולם על שאלות הידע הוא מודל דיבוב+פרשנות. קיים הבדל מובהק (ברמה של 0.05) בין מודל הפרשנות, לשני המודלים המונגשים האחרים: דיבוב, ודיבוב יחד עם פרשנות.

על בסיס הנתונים, ניתוח התצפיות, וניתוח תוכן של ראיונות עם מדריכים, מתקבל הרושם כי מודל הפרשנות הוא התורם יותר מכל להבנה, ולאחר מכן מודל הדיבוב. מודל הדיבוב+פרשנות מציב בפני הצופה גירויים רבים מדי. בתשובה לשאלה בראיון, נמצא שבמודל ההנגשה שהיה בו גם דיבוב וגם פרשנות, הדיבור נתפס כיותר לא ברור בהשוואה למודל בו היה רק דיבוב, והיות ויש מתאם מובהק בין מידת ההבנה של עלילת הסרט (דיווח עצמי), והמידה בה השחקנים דברו ברור, המודל המשולב הזה אינו תורם להבנה בהשוואה לאחרים. נמצא גם שכאשר נוסף דיבוב לפרשנות, כמעט 20% מהצופים ענו שההסברים מפריעים מאד במהלך הסרט – בהשוואה לכ- 7% בלבד שענו כך לגבי מודל של ההנגשה הפרשנית ללא דיבוב. לסיכום, מודל הדיבוב + ההנגשה הפרשנית אינו מומלץ.

למדנו מהמחקר כי יש הבדל בין דיווח עצמי של ההבנה, לבדיקת הידע: תפיסת הצופה עם הפיגור שהוא "מבין" אינה עולה בהכרח בקנה אחד עם בדיקה אובייקטיבית של ההבנה. המושג "להבין" מובן ומפורש אחרת אצל האדם עם המוגבלות הקוגניטיבית: מה שמהווה עבורו הבנה, אינו בהכרח מתפרש כך בקריטריונים אנשים ללא מוגבלות. היות ואנו עוסקים בפעילות פנאי חווייתית, נראה לנו כי חווית ההבנה הסובייקטיבית היא הדומיננטית, שכן איננו עוסקים בהערכת יכולות או בהכשרה, אלא בסוג פעילות הנועד לעינוג והנאה. ואם הצופה סבור שהבין – זו לדעתנו הקביעה המשמעותית יותר.

יש לציין כי חלק מהמדריכים סברו כי עלילת הסרט שנבחר היא מתוחכמת, מורכבת ומסובכת, ולא קלה להבנה, מדי ולא מתאימה כל כך לאוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות, ועדיף לבחור בסרטים קלים יותר להבנה – או שיש להם זיקה רגשית גדולה ליותר לאוכלוסיה (כמו הסרט "אניטה" שהוגש בעבר).

יעילות ההסברים במודל ההנגשה הפרשנית

שאלנו את הצופים שנחשפו להנגשה הפרשנית, אם הם הקשיבו להסברים, הבינו אותם, והאם ההסברים עזרו או הפריעו להבנת הסרט.

רוב הצופים הקשיבו לפרשנות, כאשר במודל ללא הדיבוב, הקשיבו יותר: כשני שלישי הקשיבו לכל ההסברים, לעומת רק מחצית בקבוצה שהיה בה גם דיבוב. מידת ההבנה של ההסברים גבוהה יותר כאשר אין דיבוב: יותר מ-80% הבינו את כל ההסברים או "לפעמים" בקבוצת הפרשנות ללא דיבוב, לעומת רק כ-60% שהבינו כך כאשר נוסף דיבוב לפרשנות. המתאם בין מידת ההקשבה להסברים, ומידת ההבנה שלהם הוא גבוה מאד (0.63, מובהק בקמה של 0.0001).

יש לציין כי מתאם חיובי בין מידת ההנאה להקשבה להסברים, וכן להבנת ההסברים במודל הפרשנות, אך הם אינם מובהקים.

התייחסות לתרגום בתחתית המסך

התרגום לעברית בתחתית המסך עזר יותר מכל לקבוצת הצופים במודל הפרשנות ולאחר מכן לקבוצת הדיבוב (וקיים מתאם מובהק בין מידת ההיעזרות בתרגום לדיווח העצמי של הבנת העלילה על-ידי הצופים). יתכן מאד שההסברים בהנגשה הפרשנית, וכן הדיבוב מסייעים ליכולת הקריאה של התרגום, היינו ההנגשות הקוליות אינן תחליף לקריאת התרגום, אלא דווקא מעודדות את קריאת התרגום, וכך אולי תורמים לשיפור יכולת הקריאה. ניתן להסביר את הקשר הזה בכך שההסברים (ובוודאי הדיבוב) משמיעים מילים זהות לאלו המופיעות בתרגום, וחוזרים על אחדים מהם פעמים רבות (מילים כגון "בנק", "כסף", "כספת", "משטרה", "מנהל" ועוד), וכך נוצר תהליך למידה בו הצופה מצליח יותר בקלות לקרוא בתרגום מילים ששמע אותם בד בבד – או קודם לכן.

המדריכים בקבוצות חיוו את דעתם כי הרוב המכריע של הצופים לא מסוגל לקרוא את התרגום. ואנו מניחים כי הערכתם משקפת את המציאות של מה שמובן לנו כיכולת קריאה. כיצד זה מתיישב עם העבודה שרבים מהצופים ענו שהם נעזרו בתרגום? לא ניתן לפסול את הדיווח הזה כלא מהימן, שכן מצאנו מתאמים מובהקים בין דיווח על הבנה וקריאת התרגום, אם כי אך אין

כל מתאם בין ההיעזרות בתרגום לבדיקת הידע האובייקטיבית באמצעות מתן תשובות לשאלות ששאלנו על העלילה. מסתבר איפוא, כי "קריאת תרגום" נתפסת באופן שונה על ידי האדם עם מש"ה. יתכן שעבורו, יכולת קריאה של מילה אחת או שתיים – אפילו ללא הבנת הנקרא – מהווה הישג הנתפש על ידו כהצלחה בקריאה. ושוב, היות ואנו עוסקים בחוויית הנאה, ולא בסיטואציה לימודית או הדרכתית, נראה לנו כי החשיבות של התפיסה הסובייקטיבית של היכולת לקרוא חשובה לא פחות מההערכה אובייקטיבית של יכולת זו.

הנאה מהסרט

רוב הצופים נהנו מאד מהסרט – רק כעשירית מהם לא נהנו. אין הבדלים מובהקים ברמת ההנאה בין המודלים השונים. קיים מתאם גבוה (מתאם ספירמן של 0.44, מובהק ברמה של 0.0001) בין מידת ההבנה (על-פי דיווח עצמי) למידת ההנאה מהסרט. העובדה שמידת ההנאה המדווחת הייתה גבוהה יותר בהשוואה לרמת ההבנה, מעידה כי ההנאה מהסרט אינה תלויה רק בהבנת העלילה (למרות שהיא מתואמת עימה), וכפי שהתקבל מניתוח התוכן של התשובות, עצם החוויה של נסיעה לסרט (לאחדים זו הייתה הפעם הראשונה שראו סרט בבית קולנוע) – כולל קבלת כיבוד - מהווה סוג של בילוי מהנה מעל ומעבר להבנת עלילת הסרט.

עדות נוספת לחוויית ההנאה מתקבלת מהתצפיות שניתחו את שפת הגוף של הצופים (התרכזו בסרט, צחקו, וכדומה), וכן מניתוח תוכן של תשובות המדריכים שדיווחו כי לאחר הקרנת הסרט, רוב הצופים בכל המודלים המונגשים, שוחחו על הסרט, ביטאו הנאה, ודיברו על החוויה.

תגובות לא רצויות לסרט

מהתצפיות על ההקרנה – ומניתוח תוכן תשובות המדריכים – עולה כי חלק מהצופים גילו רגישות רבה לתכנים "לא צנועים" להערכתם, וכן לסצנות "נועזות" כביכול: למשל, ישבן חשוף או נשיקה. נשמעו הסתייגויות מנושא הגניבה ("זה לא יפה לגנוב"), ותגובות מסתייגות מסצנות לא צנועות. לממצא זה חשיבות בעת החלטה על סרטים שיונגשו בעתיד.

עמדות כלפי הקרנת סרטים מונגשים בעתיד

בלי קשר להערכה האובייקטיבית של מידת ההבנה של הצופים את העלילה, ברור כי הרוב המכריע של הצופים נהנה מחוויית הסרט, ומדווח על הבנה של העלילה. הרוב המכריע (כ- 85% ויותר) רוצים שיהיו עוד סרטים בעתיד שיש בהם מישהו שמסביר בקול מה שקורה, כאשר העמדות כלפי מודל ההנגשה הפרשנית מעט יותר חיוביות בהשוואה למודל הדיבור (הבדל לא מובהק). בדיקת הקשר בין מידת ההבנה ומידת ההנאה מהסרט לרצון של סרטים מונגשים בעתיד, מראה על מתאם חיובי מובהק גבוה (יותר מ- 0.4) בין דיווח עצמי של הבנה, וכן הנאה, במודל ההנגשה הפרשנית עם הרצון בסרטים עם פרשנות בעתיד.

סיכום, המלצות והשלכות יישומיות

מתוצאות מחקר ההערכה ניתן להסיק את הבאים :

א. הנגשת סרט עלילתי לאוכלוסייה עם מש"ה אפשרית מבחינה טכנית, ותורמת להגברת ההבנה וההנאה מהצפייה בסרט ;

ב. הצפייה בסרט מהווה עבור האוכלוסייה עם מש"ה חווית בילוי החורגת מהבנת עלילת הסרט. הצופים נהנו מהיציאה המשותפת, מהנסיעה, מהכיבוד, ומחוויות הבילוי באולם הסינמה סיטי. לכן נכון להעריך את התועלת ואת משמעות הצפייה בסרט מוגש במובן הרחב יותר של יום בילוי, ולא רק בהקשר הצר של הבנה "אובייקטיבית" של העלילה.

ג. שני מודלים של הנגשה מתאימים : מודל דיבוב מלא, ומודל עם הנגשה פרשנית ללא דיבוב. שני המודלים רצוי להשאיר את התרגום לעברית בתחתית המסך המסייע אף הוא להבנה. מודלים אלו תורמים יותר להבנת הסרט ולהבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו בהשוואה לקבוצת הביקורת שהוקרן לה סרט רגיל.

ד. המודל של דיבוב בשילוב פרשנות מעמיס גירויים רבים מדי הפוגעים בהבנה ובהנאה.

ה. מודל הפרשנות תורם יותר להבנת הסרט (במבחן ידע אובייקטיבי), וכן משפיע יותר לטובה על המידה בה התרגום מסייע להבנה. יישום מודל הפרשנות גם מצריך פחות משאבים מדיבוב מלא.

ו. צופים עם מש"ה מדווחים על רמה גבוהה של הבנת הסרט, יחסית לבדיקת הידע האובייקטיבית. על-פי תגובות הצופים, נראה כי חווית ההבנה הסובייקטיבית משמעותית עבורם יותר מבדיקת הידע האובייקטיבי.

ז. חשוב להקפיד על איכות טכנית גבוהה של הקול, שיהיה מאד ברור וצלול.

ח. רצוי שהדיבוב יעשה על-ידי שחקנים שונים לכל דמות; שימוש באותו קול למספר דמויות מבלבל ומפריע להבנה.

ט. רצוי שההנגשה הפרשנית תהיה תכופה יותר (ללא דקות "מתות"), תוך שימוש בפישוט לשוני ושהיא תנוסח באופן המסביר את העלילה, ולא בצורה של שאלות המופנות לצופים.

י. מומלץ לתקף את תוצאות המחקר הנוכחי גם בהתייחס לתרומה של הנגשה פרשנית להבנת אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית לגבי סרט בשפה העברית.

המלצות למחקרי המשך

מוצע לערוך מחקר נוסף, למדגם שונה מאותה אוכלוסייה, המשווה גרסת דיבוב לגרסת פרשנות, (לשקול סרט דובר עברית בנוסף לסרט בשפה זרה), שבו הדיבוב יבוצע על-ידי שחקן יעודי לכל דמות, ובאיכות קולית טובה יותר. רצוי להכליל במחקר גם חווית צפייה של אנשים עם משי"ה הרואים את הסרט יחד עם בני משפחתם.

ביבליוגרפיה

Braddock, D, Rizzolo, M.C., Thompson, M. and Bell, R. (2004). *Emerging Technologies and Cognitive Disability*. Journal of Special Education Technology. 19(4), Fall 2004.

The Technology and Media Division (TAM) of the Council for Exceptional Children and the Wisconsin Assistive (2003).

נספחים

שאלון א' – מודל דיבוב מלא

שאלון ב' – מודל ההנגשה פרשנית (הסברים)

שאלון ג' – מודל דיבוב+הנגשה פרשנית (הסברים)

שאלון ד' – סרט רגיל – קבוצת ביקורת

שאלון ה' – שאלון למדריכים ומלווים ממעש"ים

מחקר הערכה

שאלון א' – הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מס' שאלון: _____ תאריך ראיון: _____ קבוצה: _____
 מיין: זכר / נקבה גיל: _____ מטפל: _____ מע"ש: _____

האם את/ה מוכן לענות על כמה שאלות קצרות הקשורות לסרט שראית? זה ייקח 5 דקות, ואם אתה לא רוצה – אתה לא חייב לענות. התשובות הן סודיות – אני לא רושמת את השם שלך.

1. האם הבנת את הסרט?

1 __כן, הבנתי הכל 2 __הבנתי את הרוב 3 __הבנתי רק חלק 4 __לא הבנתי

2. האם נהנית מהסרט?

1 __כן, נהנתי מאוד 2 __די נהנתי 3 __לא כל כך נהנתי 4 __בכלל לא נהנתי
 *****

א. איפה עובדות הנשים בסרט?

3. מי גנב בסרט את הכסף מהבנק?

שאלת הבהרה: (אם ענה רק שם אחד או שניים)

מי עוד? או שאל "כמה?" או שאלה מתאימה אחרת

*****

4. למה הנשים שגנבו את הכסף לא בזבזו אותו?

5. למה ג'אקי, הבחורה הצעירה, היא והחבר שלה פוצצו את הבית שלהם?

א. האם השחקנים דיברו ברור?

1 __ברור מאוד 2 __די ברור 3 __לא כל כך ברור 4 __בכלל לא ברור

6. האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?

1 __הבנתי הכל 2 __די הבנתי 3 __לא כל כך הבנתי 4 __בכלל לא הבנתי

7. עד כמה התרגום שהיה כתוב למטה על המסך עזר לך להבין מה שהשחקנים אמרו?

1 __עזר מאד 2 __די עזר 3 __לא כל כך עזר 4 __לא קראתי את התרגום

13. האם אתה רוצה שיהיו עוד סרטים מחוץ לארץ שהשחקנים מדברים בהם עברית?

1 __כן, מאוד רוצה 2 __די רוצה 3 __לא משנה לי 4 __לא כל כך רוצה

תודה רבה על שיתוף הפעולה
 צוות המחקר

מחקר הערכה

שאלון ב' - הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מס' שאלון: _____ תאריך ראיון: _____ קבוצה: _____
 מיין: זכר / נקבה גיל: _____ מטפל: _____ מע"ש: _____

האם את/ה מוכן לענות על כמה שאלות קצרות הקשורות לסרט שראית? זה ייקח 5 דקות, ואם אתה לא רוצה – אתה לא חייב לענות. התשובות הן סודיות – אני לא רושמת את השם שלך.

1. האם הבנת את הסרט?

1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי את הרוב 3 __ הבנתי רק חלק 4 __ לא הבנתי

2. האם נהנית מהסרט?

1 __ כן, נהנית מאוד 2 __ די נהנית 3 __ לא כל כך נהנית 4 __ בכלל לא נהנית

*****

3. מי גנב בסרט את הכסף מהבנק?

שאלת הבהרה: (אם ענה רק שם אחד או שניים)

מי עוד? או שאל "כמה?" או שאלה מתאימה אחרת

*****

4. למה הנשים שגנבו את הכסף לא בזבזו אותו?

5. למה ג'אקי, הבחורה הצעירה, היא והחבר שלה פוצצו את הבית שלהם?

6. האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?

1 __ הבנתי הכל 2 __ די הבנתי 3 __ לא כל כך הבנתי 4 __ בכלל לא הבנתי

7. עד כמה התרגום שהיה כתוב למטה על המסך עזר לך להבין מה שהשחקנים אמרו?

1 __ עזר מאד 2 __ די עזר 3 __ לא כל כך עזר 4 __ לא קראתי את התרגום

8. האם הקשבת להסברים (הקול של האיש שדיבר) שהיו בסרט?

1 __ כן, הקשבתי להכל 2 __ רק לפעמים 3 __ לא כל כך הקשבתי

9. האם הבנת את ההסברים שהיו בסרט?

1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי לפעמים 3 __ לא כל כך הבנתי

10. האם ההסברים עזרו לך להבין טוב יותר את הסרט?

1 __ כן, עזרו מאוד 2 __ עזרו 3 __ די עזרו 4 __ לא עזרו לי להבין טוב יותר

11. האם ההסברים הפריעו לך במהלך הצפייה בסרט?

1 __ כן, הפריעו מאוד 2 __ די הפריעו 3 __ לא הפריעו

12. האם אתה רוצה שיהיו עוד סרטים שיש בהם מישהו מסביר בקול מה שקורה?

1 __ כן, מאוד רוצה 2 __ די רוצה 3 __ לא משנה לי 4 __ לא כל כך רוצה

תודה רבה על שיתוף הפעולה
 צוות המחקר

מחקר הערכה

שאלון ג' - הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מס' שאלון: _____ תאריך ראיון: _____ קבוצה: _____
 מין: זכר / נקבה גיל: _____ מטפל: _____ מע"ש: _____

האם את/ה מוכן לענות על כמה שאלות קצרות הקשורות לסרט שראית? זה ייקח 5 דקות, ואם אתה לא רוצה – אתה לא חייב לענות. התשובות הן סודיות – אני לא רושמת את השם שלך.

1. האם הבנת את הסרט?

1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי את הרוב 3 __ הבנתי רק חלק 4 __ לא הבנתי

2. האם נהנית מהסרט?

1 __ כן, נהנית מאוד 2 __ די נהנית 3 __ לא כל כך נהנית 4 __ בכלל לא נהנית

*****

א. איפה עובדות הנשים בסרט?

_____

3. מי גנב בסרט את הכסף מהבנק?

_____

שאלת הבהרה: (אם ענה רק שם אחד או שניים)

או שאלה מתאימה אחרת

מי עוד? _____ או שאל "כמה?" _____

*****

4. למה הנשים שגנבו את הכסף לא בזבזו אותו?

_____

5. למה ג'אקי, הבחורה הצעירה, היא והחבר שלה פוצצו את הבית שלהם?

_____

א. האם השחקנים דיברו ברור?

1 __ ברור מאוד 2 __ די ברור 3 __ לא כל כך ברור 4 __ בכלל לא ברור

6. האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?

1 __ הבנתי הכל 2 __ די הבנתי 3 __ לא כל כך הבנתי 4 __ בכלל לא הבנתי

7. עד כמה התרגום שהיה כתוב למטה על המסך עזר לך להבין מה שהשחקנים אמרו?

1 __ עזר מאד 2 __ די עזר 3 __ לא כל כך עזר 4 __ לא קראתי את התרגום

8. האם הקשבת להסברים (הקול של האיש שדיבר) שהיו בסרט?

1 __ כן, הקשבתי להכל 2 __ רק לפעמים 3 __ לא כל כך הקשבתי

9. האם הבנת את ההסברים שהיו בסרט?

1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי לפעמים 3 __ לא כל כך הבנתי

10. האם ההסברים עזרו לך להבין טוב יותר את הסרט?

1 __ כן, עזרו מאוד 2 __ עזרו 3 __ די עזרו 4 __ לא עזרו לי להבין טוב יותר

11. האם ההסברים הפריעו לך במהלך הצפייה בסרט?

1 __ כן, הפריעו מאוד 2 __ די הפריעו 3 __ לא הפריעו

תודה רבה על שיתוף הפעולה
 צוות המחקר

מחקר הערכה

שאלון ד' - הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מס' שאלון: _____ תאריך ראיון: _____ קבוצה: _____
 מין: זכר / נקבה גיל: _____ מטפל: _____ מע"ש: _____

האם את/ה מוכן לענות על כמה שאלות קצרות הקשורות לסרט שראית? זה ייקח 5 דקות, ואם אתה לא רוצה – אתה לא חייב לענות. התשובות הן סודיות – אני לא רושמת את השם שלך.

1. האם הבנת את הסרט?

1 __ כן, הבנתי הכל 2 __ הבנתי את הרוב 3 __ הבנתי רק חלק 4 __ לא הבנתי

2. האם נהנית מהסרט?

1 __ כן, נהנית מאוד 2 __ די נהנית 3 __ לא כל כך נהנית 4 __ בכלל לא נהנית

*****

2א. איפה עובדות הנשים בסרט?

3. מי גנב בסרט את הכסף מהבנק?

שאלת הבהרה: (אם ענה רק שם אחד או שניים)
 מי עוד? או שאל "כמה?" או שאלה מתאימה אחרת

*****

4. למה הנשים שגנבו את הכסף לא בזבזו אותו?

5. למה ג'אקי, הבחורה הצעירה, היא והחבר שלה פוצצו את הבית שלהם?

6. האם הבנת מה שהשחקנים בסרט אמרו?
 1 __ הבנתי הכל 2 __ די הבנתי 3 __ לא כל כך הבנתי 4 __ בכלל לא הבנתי

7. עד כמה התרגום שהיה כתוב למטה על המסך עזר לך להבין מה שהשחקנים אמרו?
 1 __ עזר מאד 2 __ די עזר 3 __ לא כל כך עזר 4 __ לא קראתי את התרגום

תודה רבה על שיתוף הפעול
 צוות המחקר

שאלון למדריכים ומלווים ממעש"ים
הנגשה קוגניטיבית של סרטים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מס' שאלון: _____ תאריך ראיון: _____ מע"ש: _____
שם המדריך: _____ מין: זכר / נקבה גיל: _____

שאלון זה משמש לראיין טלפונית 12 חברי צוות המלווים את האנשים עם מש"ה (במעונות/ בפנימיות) שייערכו ימים אחרים לאחר ההקרנה כדי לשמוע האם הייתה לצפייה בסרט השפעה על הצופה גם בשעות ובימים שלאחר הצפייה ולא רק בנקודת הזמן בו רק סיים את הצפייה בסרט.
*****

1. האם המשתתפים שוחחו על הסרט לאחר סיום הצפייה, באותו ערב?

---

2. האם המשתתפים שוחחו על הסרט כמה ימים לאחר הצפייה בו, שהגיעו לעבודה במפעל המוגן?

---

3. האם המשתתפים הביעו הנאה מהצפייה בסרט?

---

4. האם התרשמת שהמשתתפים הבינו את מה שהשחקנים אמרו בסרט?

---

5. האם המשתתפים ביטאו עמדה או העדפה לסרט עם הנגשה? (דיבוב/פרשנות/דיבוב+פרשנות)

---

6. עד כמה המשתתפים סיפרו שהתרגום עזר להם להבין את הסרט?

---

7. לאור היכרותך את האוכלוסייה הנחקרת, האם את יכולה להתייחס לשיפורים אפשריים בהנגשה שהיית ממליצה להוסיף בסרטים עתידיים?

תודה רבה על שיתוף הפעולה
צוות המחקר

Abstract

The current evaluation study assessed the contribution of accessing the featured film "Mad Money" toward a population of people with intellectual disability and their viewing experience. The assessment was made by using three different models: full Hebrew dubbing, interpretative (adding Hebrew explanations during the film without dubbing) and full dubbing alongside to interpretative. These models, compared to an ordinary screening that constituted a control group of people with intellectual disability. The screening of each model took place in the Cinema City at Jerusalem, 40 spectators were recruited from *Maasim* (sheltered employment premises) around Jerusalem. After the screening, a short personal face to face interview was conducted with the viewers, and a structured questionnaire was used to assess the extent to which the viewers understood the plot, what was being said, the contribution of the dubbing to their comprehension of the film, the degree of pleasure they had, and other variables that reflected their viewing experience. Observations of the behavior of the spectators were made during the screenings, and few days later, the instructors, who are in charge of the spectators at the working place, were also interviewed in order to evaluate the spectators reactions after the screening. The data was processed by an SPSS statistical package in order to test the difference in averages amongst the four screening groups.

Although the spectators have intellectual disabilities (mild to moderate mental retardation), most of them reported that they had understood the plot of the film (about 70% reported complete or satisfactory understanding) the majority of them enjoyed (about 90%) the screening. Similarly, most of them listened to the explanations and understood the actor's sayings. For the spectators, watching the film is an entertaining experience regardless the issue of understanding the plot of the film. They enjoyed their time together, the refreshments, the journey and the like.

The evaluation study results indicate that the best models that enhance accessibility are the dubbing model and the interpretative model of accessibility. These models contributed more to understanding the sayings of the actors comparing to the control group that watched a standard film. Presenting an integrated model (dubbing and interpretation) was found to be less helpful for understanding the plot. The interpretation model contributes more to success in the tests related to knowledge, as well as to understanding the translation (a substantial difference, but not statistically significant). In this context, differences amongst other variables are negligible.

The following recommendations are based on research data analysis, as well as on content analysis of the interviews conducted with instructors and finally, on the observations during the screenings:

- It is advisable to choose a featured film that fits the population: not sophisticated, light, with no content that could be construed as immoral and without scenes that could be perceived as "bold" (e.g. kissing). Preferably a film

with multiple landscapes, effects, animals and fewer conversations between actors.

- Preferably a story with an affinity to the population, in order to create identification.
- High technical quality of the sound is important, loud and clear. Moreover, the dubbing should be made by different actors to each character due to the fact that using the same voice confuses and interferes with understanding.
- Preferably, to make sure that the interpretative accessibility explanations will be more frequent, without too long breaks, and with a simplified language. They should be formulated in a clear and straightforward manner that explains the plot (not as questions).

Bibliography

- Braddock, D, Rizzolo, M.C., Thompson, M. and Bell, R. (2004). *Emerging Technologies and Cognitive Disability*. Journal of Special Education Technology. 19(4), Fall 2004.
- The Technology and Media Division (TAM) of the Council for Exceptional Children and the Wisconsin Assistive (2003).

Cognitive Accessibility of Featured Films for people with developmental cognitive disabilities

Avi Griffel, MBA, Ph.D.

Hana Zoabi, M.A

DAS international Ltd

This work was supported by a grant from Shalem Fund for Development of Services for People with Intellectual Disabilities in the Local Councils in Israel And fund For Service Development For People with Disabilities, National Insurance Institute

2015

קרן שלום/140/2015